

دوستی امیر مومنان علیہ السلام
و شیعیان اد

محمد جواد محمودی

قم، ۱۳۸۹

دستی امیردانشان اسلامیه و شیخان اسلامیه

محمد جواد مغنوسی

مقدمه: دکتر حبیب

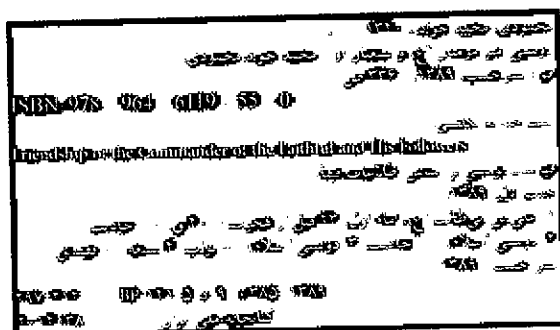
تجرب و مطالعات: اول - ۱۳۸۱ شمسی

چاپ: تهران

مطابع: تهران

قیمت: ۱۰۰۰ تومان

شابک: ۰ - ۵۵ - ۶۸۸ - ۹۶۶ - ۹۷۸

فم - صندوق پستی : ۳۷۱۸۵ / ۷۸۱

تلفن : ۷۷۷۷ ۰۰۹ - ۲۵۱

فکراه : ۹۱۶۷۲۷ ۴۵۷۲

حق چاپ برای ناشر محفوظ است ©

www.habb-pub.com

f-mail:info@habb-pub.com

فهرست موضوعات

۹	مقدمه
	بخش اول: محبت خدا و پیامبر ﷺ به علی علیه السلام و سفارش آنها
۳۶ - ۱۷	به دوستی وی:
۱۹	سفارش خداوند و پیامبر ﷺ به دوستی چند تن از یاران
۲۳	حدیثی از امیرالمؤمنین علیه السلام
۲۴	حدیثی از ابوامامه باهلی
۲۵	حدیثی از جابر بن عبدالله انصاری
۲۵	سفارش رسول خدا ﷺ به انصار
۲۷	سفارش رسول خدا ﷺ به مهاجرین و انصار
۲۹	حدیثی از ضحاک - یا ابوضحاک - انصاری
۳۰	سفارش رسول خدا ﷺ به بُریده اسلمی
۳۳	حدیثی از ابوسعید خدری
۳۳	حدیثی از عایشه
۳۳	تقاضای رسول خدا ﷺ در آخرین لحظه‌های زندگی
۳۷ - ۶۰	بخش دوم: یکی بودن دوستی علی علیه السلام با دوستی خداوند و پیامبر ﷺ
۶۱ - ۸۲	بخش سوم: دوستی متقابل بین خداوند و پیامبر ﷺ و بین علی علیه السلام
۶۳	سخنان رسول خدا ﷺ درباره علی علیه السلام پس از غزوه خیبر

- سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله به اُم سلمه درباره امام علی علیه السلام ۷۵
- سفارش رسول خدا صلی الله علیه و آله به براء بن عازب ۸۰
- سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله به مردم طائف ۸۱
- بخش چهارم: علی علیه السلام محبوب ترین انسان نزد خداوند و پیامبر صلی الله علیه و آله : ۸۲ - ۱۰۶
- حدیث طیر ۸۵
- دسته دوم از روایت ها ۹۲ - ۱۰۸
- بخش پنجم: دوستی علی علیه السلام ایمان و کینه او کفر و نفاق است: ۱۰۷ - ۱۳۰
- روایت سیزده تن از صحابه در این موضوع ۱۰۹ - ۱۲۷
- سخن چند تن از بزرگان پیرامون حدیث ۱۲۷
- روایتی از اعمش ۱۲۹
- بخش ششم: دوستی علی علیه السلام عبادت و حسنه است: ۱۳۱ - ۱۳۶
- روایت امام جعفر صادق علیه السلام ۱۳۳
- روایت سفیان ثوری ۱۳۴
- روایت امام علی علیه السلام ۱۳۴
- بخش هفتم: آثار و برکات دوستی علی علیه السلام : ۱۳۷ - ۱۸۲
- ۱ - ایمان و امنیت ۱۳۹
- ۲ - پذیرش اعمال ۱۴۴
- ۳ - اجابت دعا ۱۴۵
- ۴ - محبوبیت نزد خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام ۱۴۵
- ۵ - استغفار فرشتگان برای آنها ۱۴۷
- ۶ - آمرزش گناهان ۱۴۷
- ۷ - مدارا در قبض روح و خوشحالی هنگام مرگ ۱۴۸
- ۸ - دیدن حضرت علی علیه السلام در بهترین زمان ها ۱۵۰
- ۹ - خوشحالی پس از مرگ و ورود به بهشت برزخی ۱۵۱
- ۱۰ - امنیت روز قیامت ۱۵۲
- ۱۱ - برخورداری از شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۵۵

- ۱۲- پوشیدن لباسی از نور و سوار شدن بر مرکبی از نور
در قیامت ۱۵۶
- ۱۳- سبقت گرفتن به سایه عرش الاهی ۱۵۶
- ۱۴- اجازه عبور از صراط و تلغزیدن بر آن ۱۵۶
- ۱۵- نجات از آتش جهنم ۱۵۹
- ۱۶- ورود به بهشت ۱۶۱
- ۱۷- نوشیدن از کوثر و ورود بر پیامبر ﷺ در کنار آن ۱۷۴
- ۱۸- هم نشینی با پیامبر و اهل بیت ﷺ در بهشت ۱۷۷
- بخش هشتم: ویژگی‌های دوستاناران امام علی (ع): ۱۸۳ - ۲۰۴
- ۱- حلال زادگی ۱۸۵
- ۲- ایمان ۱۹۲
- ۳- تقوا ۱۹۵
- ۴- پیروی عملی از اهل بیت ﷺ ۱۹۵
- ۵- سعادت ۱۹۸
- ۶- بشارت ۲۰۰
- ۷- دوستی با دوستان اهل بیت ﷺ ۲۰۱
- ۸- یزاری از دشمنان اهل بیت ﷺ ۲۰۲
- بخش نهم: غلو و زیاده روی در دوستی امام علی (ع): ۲۰۵ - ۲۲۴
- بخش دهم: شیعیان امیرالمؤمنین (ع): ۲۲۵ - ۳۱۵
- ۱- شیعیان حلال زاده‌اند ۲۳۰
- ۲- شیعیان علی (ع)، اهل ایمان و عمل صالح، و برترین آفریده‌اند ۲۳۱
- ۳- شیعیان، نیکان هستند ۲۳۷
- ۴- شیعیان، هدایت یافته و فرقه ناجیه‌اند ۲۳۷
- ۵- شیعیان علی (ع)، شیعیان، یاران و حزب خداوند ۲۴۴
- ۶- شیعیان، مستضعفان وارثان زمین و حاکمان آن هستند ۲۴۷
- ۷- دعا و استغفار رسول خدا ﷺ و فرشتگان برای شیعیان ۲۴۸

- ۸- شیعیان، بخشیده شده‌اند ۲۵۰
- ۹- دیدار امام علی (ع) از شیعیان در هنگام مرگ و یاری آنها ... ۲۵۱
- ۱۰- شیعیان، در برزخ در ناز و نعمتند ۲۵۵
- ۱۱- شیعیان، رستگاران روز قیامتند ۲۵۵
- ۱۲- شیعیان، روز قیامت در امانند ۲۶۲
- ۱۳- شیعیان، سوارگان روز قیامت و در لباسی از نورند ۲۶۲
- ۱۴- شیعیان، در سایه عرش الاهی‌اند ۲۶۴
- ۱۵- شیعیان، در روز قیامت بر منبرهایی از نورند ۲۶۴
- ۱۶- شیعیان، در روز قیامت مورد شفاعتند ۲۶۶
- ۱۷- برخی از شیعیان، حق شفاعت دارند ۲۶۹
- ۱۸- شیعیان، در روز قیامت سیراب، خرسند و پسندیده شده‌اند ۲۷۲
- ۱۹- شیعیان اجازه عبور از صراط دارند ۲۷۶
- ۲۰- شیعیان اهل بهشتند ۲۷۶
- ۲۱- شیعیان در بهشت همسایه رسول خدا (ص) و همنشین با اهل بیت (ع) هستند ۲۹۱
- ۲۲- ویژگی‌های شیعیان امیرالمؤمنین (ع) :
 حدیثی از جابر بن عبدالله انصاری ۲۹۴
 چند حدیث از امیرالمؤمنین علی (ع) ۲۹۵
 حدیثی از امام سجّاد (ع) ۳۰۶
 چند حدیث از امام محمد باقر (ع) ۳۰۷
 چند حدیث از امام جعفر صادق (ع) ۳۱۱
 چند حدیث از امام رضا (ع) ۳۱۳
 فهرست منابع ۳۱۵

سرآغاز نامه عمل مؤمن دوستی علی بن ابی طالب است

پیامبر اکرم ﷺ (۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انسان موجودی است اجتماعی و نسبت به محیط اطراف خویش حسّاس است، و به همین سبب نسبت به موجودات پیرامونش بی تفاوت نیست، برخی را دوست را دارد و از بعضی بدش می آید. این احساس درونی نسبت به دیگران احساسی غریزی است، دین مقدّس اسلام که دین فطرت است به این حسّ درونی توجّه نموده و اساس خود را بر پایه آن و به ویژه محبّت بنا نهاده است، ابو عبیده حدّاء می گوید: امام محمد باقر علیه السلام به من فرمود:

ای زیاد^(۲)، دین چیزی جز محبّت نیست، آیا به سخن خداوند نمی نگری: «إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ»^(۳): «بگو اگر خداوند را دوست می دارید، از من پیروی کنید تا خداوند شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببامرزد». آیا به سخن خداوند به محمد صلی الله علیه و آله نمی نگری: «حَبِّبْ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِكُمْ»^(۴): «خداوند ایمان را در نظر شما محبوب ساخت و آن را در دل های شما آراست». و فرمود: «يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ»^(۵): «کسانی را که بسوی آنان هجرت کرده اند دوست می دارند».

(۱) مناقب اهل بیت: ص ۳۱۱-۳۱۲، حدیث ۲۹۵، تاریخ بغداد: ج ۵، ص ۱۷۶-۱۷۷.

شرح حال احمد بن محمد جوری: تاریخ دمشق: ج ۵، ص ۲۳۰.

(۲) نام کوچک ابو عبیده حدّاء است. (۳) آل عمران (۳): ۳۱.

(۴) حجرات (۴۹): ۷. (۵) حشر (۵۹): ۹.

آنگاه فرمود: «دین همان محبت است، و محبت همان دین است»^(۱).

و در حدیثی از فضیل بن یسار چنین آمده است :

از امام صادق علیه السلام درباره دوستی و دشمنی پرسیدم، آیا از ایمانند؟

فرمود: «مگر ایمان جز دوستی و دشمنی است»؟^(۲)

شکی نیست که این دوستی فراتر از دوستی‌های غریزی آدمی مانند دوست داشتن همسر، فرزند و دارایی است، اصلی‌ترین و مهم‌ترین محبتی که در اسلام مطرح است دوست داشتن خداوند است که البته بر اساس فطرت آدمی است نه چیزی خلاف آن، و در حقیقت اسلام از انسان می‌خواهد غبارها را کنار زده و به فطرت خویش مراجعه کند، به عبارتی دیگر حقیقت دین ایمان به خدا و دوستی اوست، و این دوستی و عشق خدایی است که تمام وجود انسان را فرا می‌گیرد و او را به تلاش و کار و می‌دارد. بنا به فرموده خداوند، افراد با ایمان خداوند را بیش از هر کسی دوست دارند: «وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ»^(۳).

سایر دوستی‌ها بر محور محبت الهی است، در حدیثی از امام صادق علیه السلام چنین آمده است :

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به اصحابش فرمود: «کدام یک از حلقه‌های ایمان محکم‌ترند»؟

گفتند: خدا و رسولش آگاه‌ترند، برخی گفتند: نماز. بعضی گفتند:

زکات. و بعضی گفتند: روزه. و بعضی گفتند: حج و عمره. و برخی نیز

گفتند: جهاد. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «برای همه آنچه گفتید فضیلتی است،

لیکن آنکه من پرسیدم نیست، محکم‌ترین حلقه ایمان دوستی در راه خدا و دشمنی در راه

خدا، و مهرورزی با دوستان خدا، و بی‌زاری از دشمنان خداست»^(۴).

(۱) المحاسن: ج ۱، ص ۴۲۹، کتاب مصابیح الظلم، باب الحبّ والبغض فی الله، حدیث ۹۳۱.

(۲) اصول کافی: ج ۲، ص ۱۲۵، کتاب الایمان والکفر، باب الحبّ فی الله والبغض فی الله، حدیث ۵.

(۳) البقره (۲): ۱۶۵.

(۴) اصول کافی: ج ۲، ص ۱۲۵، کتاب الایمان والکفر، باب الحبّ فی الله والبغض فی الله، حدیث ۵.

پس از محبت خداوند، محبت رسول خدا ﷺ و اهل بیت وی علیهم السلام می باشد که در طول محبت خداوند است، در حدیثی از رسول خدا ﷺ اینگونه روایت شده است:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ، وَأَهْلِي أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِهِ، وَعِترَتِي أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ عِترَتِهِ، وَذُرِّيَّتِي أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ»^(۱).

«هیچ یک از شما ایمان [واقعی] ندارد مگر اینکه مرا بیش از خودش دوست داشته باشد، و خاندان مرا نیز بیش از خاندان خودش دوست داشته باشد، و به عترت من بیش از عترت خویش محبت داشته باشد، و نسل مرا بیشتر از نسل و فرزندان خویش دوست داشته باشد».

همچنین در روایتی از آن حضرت نقل شده که فرمود:

«أَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبِّي وَحُبُّ أَهْلِ بَيْتِي»^(۲).

«پایه و اساس اسلام محبت من و اهل بیت من است».

یکی از یاران امیرالمؤمنین علی علیه السلام به نام ابو عبدالله جدلی می گوید:

خدمت امیرالمؤمنین علی علیه السلام رسیدم، آن حضرت فرمود: «آیا تو را آگاه کنم از آن حسنه ای که اگر کسی آن را انجام دهد خداوند او را به بهشت می برد، و از آن گناهی که اگر کسی انجام دهد خداوند او را به رو در آتش می افکند، و با وجود آن گناه هیچ کار خیری از او نمی پذیرد»؟

گفتم: آری بفرمایید.

فرمود: «آن کار نیک دوستی ما، و آن گناه کینه ماست»^(۳).

(۱) کنز العمال: ج ۱، ص ۴۱، حدیث ۶۳.

(۲) تاریخ مدینه دمشق: ج ۴۳، ص ۲۴۱، شرح حال علی بن مظفر بن علی (۵۰۹۴): کنز

العمال: ج ۱۲، ص ۱۰۵، حدیث ۳۴۲۰۶.

(۳) تفسیر خبری: ص ۲۹۳ - ۲۹۴، حدیث ۴۷: الکشف والبيان: ج ۷، ص ۲۳۰، در

در این میان دوستی امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) ویژگی خاصی دارد و به عنوان معیار شناخت مؤمن معرفی شده است، همانگونه که دشمنی آن حضرت نشان نفاق است، روایت‌های رسیده در این زمینه فراوان است که بخشی از آن را در این نوشتار ملاحظه خواهید فرمود، دوستی آن حضرت سبب نجات انسان از عذاب الهی و ورود به نعمت‌های جاودانه بهشتی است، جابر بن عبدالله انصاری می‌گوید:

من در خدمت پیامبر (صلی الله علیه و آله) بودم و علی در سوی دیگر کنار آن حضرت نشسته بود، ناگهان عمر بن خطاب در حالی که یقهٔ مردی را گرفته بود و می‌کشید وارد شد، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) پرسید: «او چه کرده است؟» عمر گفت: او از شما نقل کرده که فرموده‌اید: «کسی که لا اله الا الله، محمد رسول الله بگوید به بهشت می‌رود»، و اگر این سخن را مردم بشنوند در انجام کارها کوتاهی می‌کنند، آیا شما این سخن را فرموده‌اید؟

حضرت [در حالی که با دست به علی (علیه السلام) اشاره می‌کرد] فرمود: «آری، زمانی که به محبت و ولایت این (آقا) چنگ بزنند»^(۱).

بنا بر این دوستی امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) مانند دوستی خداوند و پیامبر (صلی الله علیه و آله)، اساس دین است، از روایات فراوانی که در این زمینه رسیده فهمیده می‌شود که راه سعادت و نجات دوستی امیرالمؤمنین و امامان معصوم از فرزندان وی (علیهم السلام) می‌باشد، این دوستی، همانگونه که امتیازات فراوانی برای انسان دارد خطراتی نیز در بر دارد، ادعای دوستی خاندان عصمت و طهارت (علیهم السلام) هم

^(۱) تفسیر آیه ۸۹ سوره نمل: شواهد التنزیل: ج ۱، ص ۶۳۸، حدیث ۵۸۶: فرائد السمطين: ج ۲، ص ۲۹۷، حدیث ۵۵۴: العمدہ: ص ۷۵، حدیث ۹۱: خصائص الوحي المبين: ص ۲۱۸، حدیث ۱۶۵.

(۱) امالی طوسی: مجلس ۱۰، حدیث ۸۶: بشارۃ المصطفى: ص ۲۱۲-۲۱۳، جزء سوم، حدیث ۳۸.

غرور انگیز است و هم مسئولیت آفرین، همانند آنچه پیرامون همسران رسول خدا ﷺ آمده است که به سبب انتساب به رسول خدا ﷺ برتر از دیگرانند، لیکن این برتری مشروط به داشتن تقواست، که اگر این شرط را مراعات نکنند نه تنها امتیازی ندارند که گناهی مضاعف دارند، قرآن می‌فرماید: «يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ»^(۱): «ای زنان پیامبر، اگر پرهیزگاری ورزید همانند هیچیک از زنان نیستید (بلکه برترید)»^(۲).

نکته مهمی که باید مورد توجه قرار گیرد این است که این دوستی تنها یک امری قلبی نیست، بلکه باید در عمل انسان نیز دیده شود، اگر انسانی خود را دوستدار امیرالمؤمنین ﷺ دانست باید سعی کند کارهایش را نیز مطابق خواست آن حضرت انجام دهد و از آنچه در نظر حضرتش - که همان نظر اسلام است - ناپسند است خودداری نماید^(۳)، یکی از یاران امام صادق ﷺ به نام ابواسامه می‌گوید: از امام صادق ﷺ شنیدم که فرمود:

بر تو باد به تقوای الهی، و به پارسایی و کوشش و راستگویی و امانت‌داری و خوش اخلاقی و خوش همسایگی، شما مردم را به غیر زیانتان (بلکه با کارهایتان) به سوی خود دعوت کنید، و برای ما زینت باشید نه مایه ننگ، بر شما باد به طولانی نمودن رکوع و

(۱) احزاب (۳۳): آیه ۳۲.

(۲) به تفسیر آیه شریفه در کتاب‌های تفسیر مانند مجمع البیان و تفسیر نمونه مراجعه شود.

(۳) برای توضیح مطلب به داستان زیر توجه فرمایید:

شاعری که تخلص «حاجب» را برای خویش برگزیده بود چنین سرود:

حاجب اگر معامله حشر با علی است من گویمت هر آنچه که خواهی گناه کن
شب در عالم رؤیا وجود مقدس امیرالمؤمنین ﷺ را دید که از وی ناراحت بود، از آن حضرت علت ناراحتیش را جویا شد، فرمود: شعر بدی گفته‌ای، آن را اصلاح کن و بگو:

حاجب اگر معامله حشر با علی است شرم از رخ علی کن و کمتر گناه کن

سجود، زیرا هر کدام از شما رکوع و سجود را طولانی کند، ابلیس از پشت سرش فریاد می‌زند و می‌گوید: وای بر من؛ آدمی فرمان برد و من نافرمانی کردم، او سجده کرد و من سر باز زدم^(۱).

* * *

و اینک نکاتی چند دربارهٔ این کتاب:

۱- روایت‌هایی که در بارهٔ دوستی امیرالمؤمنین علی (ع) رسیده بسیار زیاد است، و آوردن همهٔ آنها در یک مجموعه، کاری بس گسترده را می‌طلبد، و این مختصر را گنجایش همهٔ آنها نیست، بنا بر این آنچه در این کتاب ملاحظه خواهید کرد تنها بخشی کوچک و نمونه‌ای است از آنچه در این زمینه روایت شده است.

۲- روایت‌های بسیاری پیرامون دوستی اهل بیت (ع) رسیده که بدون تردید وجود مبارک امیرالمؤمنین علی (ع) را به عنوان فردی از اهل بیت (ع) شامل می‌شود، این مطلب در بسیاری از روایت‌ها آمده است، یکی از بهترین و بارزترین نمونه‌های آن احادیثی است که پیرامون آیهٔ تطهیر^(۲) رسیده و در آنها آمده که رسول خدا (ص) عبای خویش را بر سر علی و فاطمه و حسن و حسین (ع) انداخت و پس از خواندن آیهٔ تطهیر چنین گفت: «خدایا، اینها اهل بیت من هستند»^(۳). لیکن در این نوشتار از آوردن اینگونه احادیث خودداری نموده و تنها حدیث‌هایی ذکر می‌شود که در آنها به صراحت از دوستی امیرالمؤمنین (ع) سخن به میان آمده است.

۳- نکتهٔ جالب و قابل توجه در این روایت‌ها این است که بسیاری از این

(۱) اصول کافی: ج ۲، ص ۷۷، باب ورع، حدیث ۹.

(۲) احزاب (۳۳): ۳۳.

(۳) این دسته از روایات خیلی فراوان است و در بیشتر کتاب‌های تفسیر آمده است، بخش زیادی از این روایت‌ها را می‌توانید در شواهد التنزیل: ج ۲، ص ۱۵-۱۷۳، حدیث ۶۶۳-۷۸۰، ملاحظه فرمایید.

روایت‌ها در منابع اهل سنت نیز موجود است، و آنچه آنها در این زمینه روایت کرده‌اند اگر نگوییم بیش از روایت‌های شیعه است کمتر از آنها نیست، در این کتاب به روایت‌های اهل سنت نیز توجه شده و هر آنچه آنها روایت کرده‌اند نیز ذکر شده است.

۴- حدّ اعلای دوستی امیرالمؤمنین علیه السلام و اهل بیت علیهم السلام شیعه‌گری است، بیشتر آنچه در این کتاب می‌خوانید مربوط به دوستی امیرالمؤمنین علیه السلام است، اما آنچه مربوط به ولایت آن حضرت و شیعیان او و خصوصیات و صفات آنها است، به صورت کامل در این کتاب نیامده است، مقام شیعه به مراتب بالاتر و والاتر از دوستدار امیرالمؤمنین علیه السلام است، و آوردن آنچه مربوط به شیعه حضرت است به نوشتاری مستقل نیاز دارد و در این مختصر نمی‌گنجد، و آنچه در این کتاب در مورد شیعه آمده تنها اندکی از بسیار است.

۵- پیرامون دشمنی با امیرالمؤمنین علیه السلام و به دل گرفتن کینه وی روایات فراوانی رسیده است، اینگونه روایت‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند: دسته اول روایت‌هایی که تنها به دشمنی آن حضرت پرداخته شده است؛ دسته دوم روایت‌هایی که در آنها علاوه بر دشمنی آن حضرت به دوستی وی نیز پرداخته شده است، در این کتاب تنها دسته دوم از روایت‌ها آمده، و از آوردن دسته اول خودداری شده است، چرا که آوردن همه آنها نیاز به نوشتاری مستقل دارد و در این مختصر نمی‌گنجد.

امید است این تلاش ناچیز مورد پذیرش مولا قرار گیرد، و ذخیره‌ای باشد برای روزی که هیچ اندوخته‌ای جز ایمان و عمل صالح فایده‌ای نخواهد داشت، و با خواندن این نوشتار دوستی حضرتش در دل خوانندگان عزیز شکوفاتر شود، و این شکوفایی مقدمه‌ای باشد برای تلاشی افزون‌تر برای شناخت بیشتر حضرتش، و به دنبال آن پیروی از آن راه و روشی که امیرالمؤمنین علیه السلام را محبوب خداوند و رسولش ساخته است، که اگر چنین شد حق دوستی ادا

شده است، و در این صورت می‌توان به این محبت افتخار کرد و سروده مفتون
همدانی را ترنم نمود:

اندر دو جهان حبّ علی ما را بس مرآت جمال ازلی ما را بس
با حُبّ علی و آل و امر بیعت ذکر خفی ورد جلی ما را بس^(۱)
و اگر این محبت همراه با معرفت و توأم با عمل باشد سعادت انسان قطعی
است، و باید منتظر احسان مولا بود.
من دیده به احسان علی دارم و بس

سر در خط فرمان علی دارم و بس
هر کس زده است دست بر دامن کسی
من دست به دامن علی دارم و بس^(۲)

محمد جواد محمودی

(۱) محراب آفتاب: ص ۴۵۰.

(۲) دیوان محمد حسین صغیر اصفهانی: ص ۴۵۲.